

Maja Lunde

Sininen

ROMAANI

MEHILÄISTEN HISTORIAN
kirjoittajan uusi maailmanmenestys

Tammi

MAJA LUNDE:

Ilmastokvartetissa ilmestyneet:

Mehiläisten historia, 2015 (suom. 2016)

Sininen, 2017 (suom. 2019)

MAJA LUNDE

Sininen

Suomentanut Katriina Huttunen

TAMMI

HELSINKI

Norjankielinen alkuteos *Blå* ilmestyi 2017.

Copyright © Maja Lunde, 2017

First published by H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS, 2017

Published in agreement with Oslo Literary Agency

Suomenkielinen laitos © Tammi ja Katriina Huttunen, 2019

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-0373-7

Jesperille, Jensille ja Linukselle

SIGNE

RINGFJORDEN, SOGNIN JA FJORDANEN LÄÄNI, NORJA 2017

Vettä ei pysäyttänyt mikään. Se satoi lumena pilvistä ja laskeutui tuntureiden huipuille, nousi höyrynä meren ylle ja muuttui taas pilviksi.

Talvella jäätikkö kasvoi, se paisui lumesta, joka talvi se kasvoi niin kuin pitikin, ja kesällä se sulii, valui, tihkui pisaroita, ja pisaroista tuli puroja, ne löysivät tien alaspäin, painovoiman vetäminä, purot yhtyivät, muuttuivat koskiksi, joiksi.

Meitä oli kaksi pitäjää joilla oli yhteinen tunturi ja jäätikkö, meillä oli ollut yhteinen tunturi ja jäätikkö niin kauan kuin muistimme. Tunturin toinen rinne oli pystysuora, ja sitä alas ryöppysivät Søsterfossenin kosket. Ne jymisivät 711 metriä suoraan alas Eideen, syvänvihreään järveen jonka mukaan Eidesdalenin kylä oli saanut nimensä ja jonka varassa seudun eläimet ja ihmiset elivät.

Eidesdalen, Magnuksen kotipitäjä.

Eidesdalenin asukkaat eivät nähneet vuonoa. He eivät maistaneet huulillaan suolan makua, sillä suola ei kantau-

tunut tuulen mukana sinne saakka, eivätkä he niin korkealla asuessaan haistaneet merta. Siellä Magnus varttui. Mutta heillä oli oma järvivetensä, vesi jossa ei ollut makua, vesi joka sai kaiken kasvamaan. Myöhemmin Magnus sanoi että hän ei koskaan edes kaivannut merta.

Tunturin toinen rinne oli lempeämpi, loivempi. Täällä vesi kerääntyi Breioksi, lohijoksi, koskikaran joeksi, jokihelmisimpukan joeksi. Se tunkeutui esiin tunturin halkeamasta ja muovasi halkeamaa miljoonilla pisaroillaan, joka ainoa sekunti, putouksissa, vuolteissa ja rauhallisissa, tyvenissä suvannoissa. Kun aurinko paistoi, joesta tuli itsestään hohtava nauha.

Breio jatkui koko matkan Ringfjordeniin, ja siellä, merenpinnan korkeudella olevan pitäjän kohdalla, joki kohtasi suolaveden. Siellä jäätikön vesi yhtyi mereen.

Ringfjorden, minun kotipitäjäni.

Ja sitten ne olivat yhdessä, jäätikön vesi ja meren vesi, ennen kuin aurinko veti taas pisarat puoleensa, nosti ne höyrynä ilmaan, yhä korkeammalle, pilviin, sinne missä painovoima ei niihin vaikuttanut.

Nyt olen tullut takaisin. Minut on pakottanut tänne Blåfonna, jäätikkö joka kerran oli meidän. Kun saavun Ringfjordeniin, on tyyntä, niin että viimeisen taipaleen joudun kulkemaan moottorin varassa. Sen puksutus ylittää kaikki muut äänet, Sininen liukuu veden läpi ja jättää pintaan vain pieniä väreitä.

En voi koskaan unohtaa tätä maisemaa. Se on luonut sinut, Signe, Magnus sanoi kerran. Hänen mielestään se oli piintynyt minuun ja jopa kävelytyyliini. Kuljen polvet koukussa, ikään kuin olisin aina mäessä, menossa joko ylös tai alas. Minua ei ole tehty tasamaata varten. Täältä

olen kotoisin, mutta silti olen nyt yllättynyt nähdessäni kaiken uudestaan: korkeudet, pudotukset, pystysuoran vaakasuoraa vasten.

Ihmiset tulevat pitkien matkojen päästä katsomaan tätä maisemaa, ja heidän mielestään näky on *kaunis, suurenmoinen, amazing*. He seisovat risteilyalusten jalkapallokentän kokoisilla kansilla, valtavat dieselmoottorit sylkevät pakokaasua, he viittilöivät ja katsovat kirkkaansinistä vettä, kirkkaanvihreitä harjuja joiden kylkeen on takerunut vaatimattomia taloja aina kun rinteen jyrkkyys on alle neljäkymmentäviisi astetta, ja yli tuhat metriä heidän yläpuolellaan ovat tunturit, maapallon revenneet, terävät reunat. Ne puhkaisevat taivaan pölyttämällä sitä valkoista ainetta jota turistit rakastavat, *wow, it's snow*, ja joka peittää pohjoisen puoleisia rinteitä kesät talvet.

Mutta turistit eivät näe Søsterfossenea, eivätkä Sønstebøn tunturin karjamajoja joita ei enää ole, eivätkä myöskään Breioa, sillä joki katosi ensimmäisenä, kauan ennen kuin laivat tulivat, kauan ennen kuin amerikkalaiset ja japanilaiset ilmestyivät puhelimeen ja kameroineen ja kauko-objektiiveineen. Joen tilalle asennetut putket ovat maan alla, ja kaivuutöiden aikaansaamat vahingot ovat hitaasti peittyneet kasvillisuuden alle.

Seison peräsinkampi kädessä, pidän vauhdin hiljaisena lähestyessäni pitäjää, ohitan voimalaitoksen, ison tiilirakennuksen joka häämöttää kauempana rannassa raskaana ja pimeänä; kuolleen joen ja kosken muistomerkkinä. Sieltä johdot kurkottavat joka suuntaan, jotkin niistä ulottuvat jopa vuonon yli. Siihenkin he ovat saaneet luvan.

Moottorin melu hukuttaa kaiken alleen, mutta muistan voimalinjosten äänen, sen miltä niiden vaimea humina

kuulosti kostealla säällä, vesi vasten sähköä. Rätinä on aina nostanut minulta karvat pystyyn, etenkin pimeässä, kun voi nähdä miten sähkö kipinöi.

Laiturin kaikki neljä vieraspaikkaa ovat tyhjiä. Matkailukausi ei ole vielä alkanut, ja paikat täyttyvät vain kesällä, joten voin valita vapaasti. Otan reunimmaisen paikan, kiinnitän perän ja keulan laituriin ja sidon veneen varmuuden vuoksi myös springillä, länsituuli saattaa nousta nopeasti, vedän kaasukahvan ihan perille asti ja kuulen sammuvan moottorin vastahakoisen kakomisen. Suljen kajuutan luukun, panen avainnippun anorakin rintataskuun. Se on iso ja kelluu korkista tehdyn painon ansiosta, ja se saa mahani pullottamaan.

Bussipysäkki on siinä missä se on aina ollut, osuuskauppan ulkopuolella, ja istahdan katoksen alle odottamaan. Bussi kulkee vain kerran tunnissa. Sellaista täällä on, kaikki tapahtuu harvoin ja vaatii suunnittelua, olen vuosien saatossa vain unohtanut sen.

Lopulta bussi tulee. Kyytiin nousee ryhmä nuoria, he ovat lukiosta joka rakennettiin 80-luvun alussa, nyky-aikainen, hieno, yksi niistä monista asioista joihin pitäjällä oli vihdoinkin varaa.

He puhuvat kokeista ja treenaamisesta. Niin sileitä otsia, niin pehmeitä poskia, he ovat hämmästyttävän nuoria, täysin vailla uurteita, vailla eletyn elämän jälkiä.

He eivät edes vilkaise minuun päin, ja ymmärrän heitä hyvin. Heille olen vain vanha nainen, hieman nukkavieru ja epäsiisti kuluneessa anorakissa ja pipossa jonka alta sojottaa harmaita hiussuortuvia.

Heillä itsellään on uudet, melkein samanlaiset pipot, ja keskellä otsaa sama logo. Kiiruhdan riisumaan omani, las-

ken sen syliin, se on täynnä nyppyjä, ja alan nyppiä niitä yksitellen, käteni täytyy niistä.

Mutta se ei auta, niitä on liikaa, enkä enää tiedä minne panisin ne, istun kädet täynnä nyppyjä ja pudotan ne lopulta lattialle. Ne lentävät painottomina lattian poikki keskikäytävää pitkin, mutta nuoret eivät huomaa niitä, ja miksi huomaisivatkaan, harmaata nukkamöykkyä.

Unohdan joskus miltä näytän, sillä kun asuu veneessä, lakkaa välittämästä omasta ulkonäöstään, mutta kun joskus harvoin näen itseni peilistä maissa käydessäni, hyvässä valossa, hätkähdän. Kuka tuo on, ajattelen, kuka kumma tuo vanha, laiha eukko on?

On ihmeellistä, abstraktia, ei vaan surrealistista, oikea sana on surrealistinen, että olen yksi heistä, vanhoista, kun olen edelleen täysin ja läpeensä minä, sama joka olen aina ollut, olinpa sitten viisitoista, kolmekymmentäviisi tai viisikymmentä vuotta vanha, pysyvää, muuttumatonta massaa, sama kuin se joka olen unissa, kuin kiveä, kuin tuhat vuotta vanhaa jäätä. Ikäni on minusta irrallaan. Vain liikkuessani huomaa sen läsnäolon, silloin tunnen kaikki kivut, polvien kolotuksen, jäykän niskan, jomottavan lonkan.

Nuoret eivät kuitenkaan ajattele että olen vanha, he eivät edes näe minua, niin se on, kukaan ei näe vanhoja naisia. On monta vuotta siitä kun kukaan katsoi minua. He vain nauravat nuorina ja raikkaina ja puhuvat historiankokeistaan, kylmästä sodasta, Berliinin muurista, mutta eivät itse tapahtumista, vain arvosanoistaan, siitä onko kiitettävä miinus parempi kuin kiitettävä/hyvä. Eikä kukaan mainitse jäätä, ei sanaakaan jäästä, jäätiköstä, vaikka luulisi kaikkien täällä kotona puhuvan siitä.

Täällä kotona... sanonko tätä seutua tosiaan vieläkin kodiksi? En voi käsittää sitä, olenhan ollut poissa melkein

neljäkymmentä, ei vaan melkein viisikymmentä vuotta. Olen käväissyt kotona vain tekemässä kuolinsiivouksen, suremassa ne pakolliset viisi päivää hautajaisten jälkeen, ensin äitini, sitten isäni. Olen ollut täällä kaikkina näinä vuosina yhteensä kymmenen päivää. Minulla on täällä kaksi veljeä, velipuolta, mutta heidän kanssaan en ole juuri missään tekemisissä. He olivat äitini poikia.

Nojaan päätäni bussin ikkunaan, katson muutoksia. Asutus on tiiviimpää, harjun kylkeen on noussut uusi asuinalue, valkoisia valmistaloja joissa on pieniruutuiset ikkunat. Bussi ohittaa uimahallin, se on saanut uuden katon ja ison sinisen kyltin sisäänkäynnin luo, *Ringford Water Fun*. Kaikki kuulostaa paremmalta englanniksi.

Bussi kiipeää tunturin kuvetta ylös, peremmälle, pari nuorta jää kyydistä ensimmäisen asuinalueen kohdalla, mutta useimmat jatkavat matkaa kauemmas, me nousemme, tie muuttuu, kapenee, on täynnä routavaurioita. Ne alkavat melkein heti kun saavumme naapurikuntaan. Vasta nyt suurin osa nuorista nousee bussista, koska täällä ei ilmeisesti vieläkään ole lukiota, ei vieläkään uimahallia, täällä Eidesdalenissa, pikkuveljellä, häviäjällä.

Nousen kyydistä viimeisten nuorten kanssa ja kävelen hitaasti keskustan läpi. Paikka on vieläkin pienempi kuin muistin, lähikauppa on lakkautettu. Siinä missä Ringfjorden on kasvanut, Eidesdalen on kutistunut vain murtoosaan entisestään... mutta en ole tullut tänään Eiden vuoksi, en voi itkeä enää enempää Eidesdalenin takia, se taistelu on loppunut jo monta, monta vuotta sitten. Nyt olen tullut jään vuoksi, Blåfonnan vuoksi. Siksi käännyntunturiin vievälle soratielle.

Jopa pääkaupunkiseudun sanomalehdet kirjoittavat siitä. Olen lukenut artikkelit monta kertaa enkä voi uskoa

mitä niissä sanotaan. Jäätiköstä louhitaan jäätä, Norjan puhdasta, valkoista jäätä, ja sitä markkinoidaan luksus-tuotteena kalliisiin drinkkeihin, mutta ei norjalaisille asiakkaille, ei, vaan ainoastaan niille joilla on varaa ostaa. Jää kuljetetaan aavikkomaihin, öljyseikkien kotikonnuille, ja siellä sitä myydään ikään kuin se olisi kultaa, valkoista kultaa, rikkaimmista rikkaimmille.

Alkaa sataa lunta. On talven viimeinen voimainponnistus, huhtikuun keino näyttää keväälle pitkää nenää. Kiipeän kohti tunturia. Tiellä on kiteiden reunustamia jäätyneitä lätäköitä, painan jalkani pienen lammikon ohuelle pintajäälle, murskaan sen, kuulen sen rasahtavan, mutta se ei enää ole hauskaa, ei niin kuin ennen.

Hengästyn, sillä rinne on jyrkempi ja pidempi kuin muistin.

Lopulta olen kuitenkin perillä, ja vihdoinkin näen jäätikön, rakkaan, rakkaan Bläfonnan.

Tiedän kyllä että kaikki jäätiköt sulavat, mutta on silti eri asia nähdä se. Pysähdyn hengittämään. Jää on siinä edelleen, mutta se ei ole sama kuin ennen. Kun olin pieni, jäätikkö ulottui melkein tunturin jyrkänteeeseen, sinne mistä kosket ryöppysivät, sinne missä jäätikkö ja kosket yhtyivät. Nyt jäätikkö on korkealla laakson kupeessa, ja jyrkanteen ja jäätikön sinisen kielen välimatka on pitkä, sata metriä, ehkä kaksisataa. Jäätikkö on liikkunut ikään kuin se yrittäisi perääntyä, väistää ihmisiä.

Jatkan matkaa kanervikossa. Minun on saatava koskettaa sitä, kävellä sen päällä, tunnustella sitä uudestaan.

Vihdoinkin saan jäätä jalkojen alle, voin kuulla jokaisen askeleeni, pienen risahduksen. Jatkan matkaa, ja nyt näen louhinta-alueen, haavat harmaanvalkoisessa jäätikössä, siniseen sisukseen iskeytyt kovat viillot, siihen mistä

jäätä on lohkottu. Vieressä on neljä isoa valkoista täyttäsäkkiä, valmiina haettaviksi. Jään louhimiseen käytetään moottorisahaa, olen lukenut, hellävaraisia moottorisahoja joita ei voidella, jotta jääpalat eivät tahriintuisi öljyyn.

Minkään ei pitäisi enää yllättää minua. Minkään mitä ihmiset tekevät. Mutta tämä saa silti minussa aikaan repeämän, sillä tämän Magnus on varmaankin hyväksynyt hallituksen kokouksessa hymyillen, ehkä hän on jopa osoittanut suosiotaan.

Menen lähemmäs, ja päästäkseni ihan lähelle joudun kiipeämään. Jäätä on louhittu kohdasta jossa jäätikkö on jyrkimmillään. Otan toisen lapasen pois, painan käteni jäätä vasten. Se elää sormieni alla, minun jäätikköni, kuin iso rauhallinen nukkuva eläin, mutta se on haavoittunut, eikä se pystyy ulvomaan, elämä valuu siitä joka minuutti, joka sekunti, se on jo kuolemaisillaan.

Olen liian vanha itkemään, liian vanha näille kyynelille, mutta silti poskeni ovat märät.

Meidän jäämme, Magnus, meidän jäämme.

Oletko unohtanut sen, vai etkö ehkä edes huomannut että ensi kertaa tavatessamme meillä oli käsissämme Blåfonnan sulavaa jäätä?

Minä olin seitsemän vuotta vanha, sinä olit kahdeksan, muistatko? Oli syntymäpäiväni, ja sain lahjaksi vettä, jäätyynyttä vettä.

Vesi on koko elämäni. Vesi oli koko elämäni jo lapsena. Minne ikinä käännynkin, kaikkialla oli vettä, se tuli taivaalta sateena tai lumena, se täytti pienet tunturijärvet, levittäytyi jäänä jäätikölle, se valui tuntureiden jyrkkiä rinteitä alas tuhansina pieninä puroina, se kerääntyi Breio-jokeen, se virtasi tasaisena vuonossa jonka rannalla

kotipitäjäni oli, ja lännessä päin vuono yhtyi mereen. Koko maailmani oli vettä. Maa, tunturit, laidunmaat olivat vain pienen pieniä saaria keskellä maailmaani. Kutsuin maailmaani Maaksi mutta ajattelin että oikeastaan sen nimen olisi pitänyt olla Vesi.

Kesä oli niin kuuma että tuntui kuin olisimme asuneet jossakin muualla, sillä kuumuus ei kuulunut tänne. Hotellissamme asuneet englantilaiset turistit hikoilivat, he istuivat isossa puutarhassa hedelmäpuiden alla ja leyhyttelivät itseään vanhoilla sanomalehdillä ja sanoivat että he eivät olisi ikinä uskoneet että täällä pohjoisessa voisi olla näin kuuma.

Kun heräsin, sänky oli tyhjä. Isä ja äiti olivat jo heränneet ja nousseet. Minulla oli tapana nukkua heidän välissään, hiivin yöllä heidän huoneeseensa ja menin makaamaan keskelle parisänkyä. He kysyivät olinko nähnyt pahaa unta, mutta ei se siitä johtunut.

”En halua nukkua yksin”, sanoin. ”Haluan nukkua teidän vieressänne.”

Heidän olisi pitänyt tajuta se, nukkuivathan hekin toisensa vieressä joka ainoa yö, mutta tulimpa makuuhuoneeseen miten monta kertaa tahansa, he eivät tajunneet, sillä joka ainoa ilta kun olin menossa nukkumaan, he muistuttivat minua siitä että minun täytyi nukkua omassa sängyssäni, koko yö, ei vain puolikasta, ja lupasin totella, ymmärsin että he halusivat minun sanovan niin, mutta sitten heräsin kuitenkin, joka yö nousin istumaan ja tunsin miten tyhjä sänky oli, miten tyhjä huoneeni oli, ja sitten hiivin, ei, en hiipinyt, pienet lapset eivät osaa hiipiä, aina-kaan minä en osannut, minä vain kävelin, ajattelematta että minusta lähti ääntä, ajattelematta että herätin heidät, kävelin kylmien lattialautojen yli makuuhuoneeseen,

ja siellä kiipesin heidän sänkyynsä aina jalkopäästä, sillä siten pystyin työntymään heidän väliinsä ilman että jouduin kiipeämään kummankaan ison vartalon yli. En koskaan vaatinut peittoa, sillä heidän vartalonsa molemmilla puolillani lämmittivät tarpeeksi.

Mutta juuri tuona aamuna heräsin yksin, he olivat jo nousseet, ja koska oli syntymäpäiväni, en voinut nousta heidän kanssaan. Tiesin että minun täytyi maata ihan hiljaa, muistin edellisestä vuodesta että syntymäpäivän aamuna täytyy vain maata ihan hiljaa ja odottaa heidän tuloaan. Muistan vieläkin miten sietämätön odotus sai käteni ja jalkani kihelmöimään, sitä oli lähes mahdotonta kestää, ja tuntui että olisi melkein ollut parempi, jos minulla ei olisi syntymäpäivää ollenkaan.

”Tuletteko te kohta”, sanoin varovasti.

Kukaan ei vastannut.

”Haloo!”

Yhtäkkiä minua alkoi pelottaa että he eivät tulisikaan, että he olivat erehtyneet päivästä.

”ÄITI JA ISÄ!”

Tai että he olivat unohtaneet koko syntymäpäivän.

”HALOO, ÄITI JA ISÄ!!!”

Lopulta he ilmestyivät kakkuineen ja lauluineen, seisoi-
vat molemmin puolin sänkyä ja lauloivat heleällä äänellä
ja tummalla äänellä, täysin kuorossa, ja yhtäkkiä se oli
minulle liikaa, koko juttu, minun oli pakko vetää peitto
pään yli ja jäädä vielä sänkyyn, vaikka oikeastaan halu-
sinkin ulos.

Onnittelulaulun jälkeen sain lahjoja, kiiltävän pallon ja
äidiltä nuken joka hymyili suu korvissa.

”Se on pelottava”, sanoin.

”Eikä ole”, isä sanoi.

”Onpas”, sanoin.

”Minusta se oli niin suloinen, ja se oli koko kaupan isoin nukke”, äiti sanoi.

”Ei sille olisi tarvinnut tehdä tuollaista hymyä”, sanoin.

”Sinun täytyy kiittää”, isä sanoi. ”Sinun täytyy kiittää äitiä.”

”Kiitos”, sanoin. ”Nukesta. Joka on pelottava.”

Sanoin aina mitä mieltä olin, mitä ajattelin, ja ehkä se ärsytti heitä, mutta ei koskaan niin paljon että olisin muuttanut käytöstäni, tai ehkä sitä ei ollut kovin helppoa muuttaa.

Muistan nukan ja muut lahjat, ja olen melko varma että sain tuona päivänä kaikki seuraavat tavarat: kaksi kukkia käsittelevää kirjaa isältä, kasvion, senkin häneltä, ja molemmilta karttapallon jossa oli valo. Kiitin kaikesta. Niin paljon lahjoja, tiesin että kukaan tuntemani ei saanut yhtä paljon, mutta kenelläkään tuntemallani ei ollutkaan äitiä joka omisti kokonaisen hotellin jossa oli melkein sata huonetta, niitä oli kahdeksankymmentäneljä, mutta me sanoimme aina *melkein sata*, ja lisäksi meillä oli oma yksityissiipi. Me kutsuimme sitä vain siiveksi, ja siinä oli kolme olohuonetta ja neljä makuuhuonetta ja keittiö ja sen yhteydessä palvelijahuone.

Äiti oli perinyt kaiken isoisältä. Isoisä oli kuollut ennen syntymääni, ja hänen kuviaan riippui kaikkialla. Kaikki kutsuivat isoisää vanhaksi Haugeriksi, minäkin. Hänen nimensäkin äiti oli perinyt. Minusta Hauger oli tylsä nimi, enkä ymmärtänyt mikä siinä nimessä oli, mutta sitä he käyttivät eivätkä ottaneet isän sukunimeä, isän Oslonimeä, sillä sellaisesta nimestä kuin Hauger ei noin vain pääsekään eroon, äiti sanoi, muuten heidän olisi pitänyt muuttaa myös hotellin nimi, se kun oli Hotelli Hauger, eikä niin voinut tehdä, koska seinistämme huokui his-

toria aina rakennusvuoteen saakka, sillä se oli veistetty pääsisäänkäynnin yläpuolelle: 1882.

Sain kakkua sekä aamulla että pitkin päivää, niin paljon että makea alkoi pyrkiä mahasta ylöspäin, myös sen tunteen muistan, kuinka olin seitsemänvuotias ja kakku puristi rintaa, mutta jatkoin kuitenkin syömistä. Sukulaisia tuli kylään, ja pian puutarhapöydän ääressä istui koko äidin suku, isoäiti, tädit, heidän miehensä, Birgit-serkku ja kolme poikaserkkuani.

Vieraat puhuivat ja metelöivät, mutta eniten olin äänessä minä. En ollut hiljainen lapsi, en silloin enkä myöhemmin, ja minulla oli kova ääni. Isä sanoi että se kanto Galdhøpiggeniin saakka, hän hymyili aina sanoessaan sen, Galdhøpiggeniin saakka, Norjan korkeimpaan tunturiin, ja hän oli iloinen kun olin niin äänekäs, hän sanoi, ylpeä siitä, mutta äiti oli kyllä eri mieltä, hän sanoi että ääneni meni luihin ja ytimiin.

Olin niin paljon äänessä että en kuullut kuorma-autoa. Vasta kun äiti käski minun tulla pihamaalle, ymmärsin että jotakin oli tekeillä, hän tarttui minua kädestä ja talutti minut kulman taakse. Samalla hän viittilöi vieraille ja sanoi että heidänkin täytyi tulla. Hän nauroi heille, minulle, ja hänen naurussaan oli jotakin epätavallista. Hän nauroi niin kuin minulla oli tapana nauraa, riehakkaasti ja vähän liian kovalla äänellä, ja minäkin nauroin, koska minusta tuntui että oli pakko.

Käännyin katsomaan isää ja huomasin hänet vieraiden takana, yksin. Halusin hänetkin mukaani, mutta äiti veti liian lujaa.

Sitten tulimme kulman taakse, ja säpsähdin, en ymmärtänyt mitä näin. Koko pihamaa oli valkoisena, se heijasti valoa, säkenöi, sai minut siristelemään silmiäni.

”Jäätä”, äiti sanoi. ”Lunta, talvi, katso, Signe, on talvi!”

”Lunta?” kysyin.

Hän seiso vieressäni, ja tunsin että tämä oli äidille tärkeää, lumi joka oli oikeastaan jäätä, en vain ymmärtänyt mistä oli kyse, ja nyt isäkin oli tullut äidin viereen, eikä isä hymyillyt.

”Mitä tämä on?” isä kysyi äidiltä.

”Muistatko kun halusit että syntymäpäiväsi olisi talvella?” äiti kysyi minulta.

”En”, sanoin.

”Sinähän itkit kun Birgitillä oli syntymäpäivä ja satoi lunta”, äiti jatkoi. ”Toivoit itsellesi lumiukkoa, muistatko?”

”Oletko tuonut sen tunturista asti?” isä kysyi äidiltä, ja hänen äänensä oli kireä.

”Sønstebø toi sen minulle, hän oli joka tapauksessa hakemassa sitä kalatehtaalle”, äiti vastasi.

Käännyin ja huomasin Sønstebøn, Eidesdalenissa asuvan maanviljelijän, seisovan kuorma-auton vieressä. Hän katsoi minua, hymyili, odotti selvästi jotakin, minulta, niin ymmärsin, ja hänen takanaan seiso hänen poikansa Magnus.

Siinä sinä olit, Magnus. Tiesin jo entuudestaan kuka olit, sillä isäsi toi joskus hotelliin jäitä kuorma-autolla, ja olit silloin tällöin mukana, mutta silti ajattelen että juuri silloin näin sinut ensimmäisen kerran. Seisoit siinä paljain jaloin, jalat auringosta ja liasta ruskeina, ja odotit jotakin, kuten kaikki muutkin, odotit minua. Toit mieleeni oravan. Sinun pyöreät ruskeat silmäsi näkivät kaiken. Olit vasta kahdeksanvuotias mutta huomasit että jotakin oli pelissä, niin luulen, jotakin mitä ei sanottu, että jokin tai joku tarvitsi tai tulisi tarvitsemaan sinua. Sellainen sinä olit, sellainen hän oli.

”Sønstebø joutui siis ajamaan ylimääräisen lenkin?” isä sanoi hiljaa. ”Koko matkan tunturista asti?”

Toivoin että hän kietois kätensä äidin ympärille, niin kuin hän joskus teki, kietois kätensä äidin ympärille ja likistäisi äitiä, mutta hän ei liikahtanutkaan.

”Signellä on syntymäpäivä, ja hän toivoi tätä”, äiti sanoi.

”Mitä Sønstebø saa vaivanpalkaksi?”

”Hänestä se oli vain hauskaa. Hän rakasti ideaani, hänen mielestään se oli hyvä ajatus.”

”Kaikkihan sinun ideoitasi rakastavat.”

Silloin äiti kääntyi minuun päin. ”Voit tehdä lumiukon, Signe. Etkö haluakin tehdä sitä? Me kaikki voimme tehdä lumiukon!”

En halunnut tehdä lumiukkoa mutta suostuin siitä huolimatta.

Liukastelin pikkukengissä, olin vähällä kaatua, en pysynyt pystyssä siinä valkoisessa aineessa jota äiti kutsui lumeksi, mutta äiti tarttui minuun ja piti minua pystyssä.

Kosteus ja kylmyys tunkeutuivat kengänpohjien läpi, kovat lumirakeet vyöryivät jalkojeni yli ja sulivat ohuita polvisukkia vasten.

Kumarruin alas, kauhoin lunta käsilläni, yritin tehdä lumipallon, mutta lumi oli kuin raesokeria ja hajosi.

Nostin päätäni, kaikki katsoivat minua, koko seurue katsoi. Magnus seiso ihan hiljaa, vain hänen silmänsä liikkuivat, katse siirtyi lumesta minuun ja takaisin. Hän ei ollut koskaan saanut syntymäpäivänään lunta, sillä varmaankin vain hotellinomistajien tyttäret saivat, ja toivoin että hän ei näkisi tätä.

Äiti hymyili, hymyili yhtä leveästi kuin nukke, koko kauden isoin, ja yritin taas tehdä lumipallon, minun oli pakko onnistua, minun oli pakko saada aikaan lumipallo, minun

oli pakko tehdä iso lumiukko. En muistanut koskaan toivoneeni että syntymäpäiväni olisi talvella, en muistanut puhuneeni siitä äidin kanssa enkä muistanut itkeneeni Birgitin syntymäpäivänä. Mutta varmaankin olin, ja nyt isä oli äidille vihainen, koska äiti antoi minulle vain lahjoja joita en tiennyt haluavani. Ehkä olin toivonut myös nukkea ja sitten unohtanut sen. Kaikki tämä oli minun syytäni, se että seisoin tässä ja että jalkojani paleli, että jäävesi valui sormistani ja että kaikki seisoivat ympärilläni oudon hiljaa, se että kuiva piha oli muuttumassa mutaiseksi, inhottavaksi, että isä katsoi äitiä kummasti ja työnsi kätensä housuntaskuihin, niin että hartiat muuttuivat kapeiksi, se että Magnus oli täällä. Toivoin koko pamppailevan seitsemänvuotiaan sydämeni pohjasta että hän ei näkisi minua sellaisena.

Sen vuoksi valehtelin, valehtelin ensimmäistä kertaa elämässäni. Jotkut lapset osaavat valehdella, he valehtelevat sen kummemmin miettimättä, heidän on helppo sanoa että he eivät ole ottaneet pikkuleipiä rasiasta eivätkä pudottaneet läksykirjaa tielle, mutta en ollut sellainen lapsi, kuten en myöskään ollut lapsi joka kuvitteli asioita. Mielikuvitusleikit ja mielikuvitusmaailma eivät olleet minua varten, siksi ei myöskään valehtelu. En ollut siihenastisessa elämässäni joutunut kertaakaan tilanteeseen jossa minun täytyi valehdella, enkä ollut edes ajatellut että niin voisi olla, että valhe voisi ratkaista jotakin. Oli yksinkertaisesti helpompaa sanoa suoraan mitä ajattelin.

Nyt tein sen. Valhe pusertui esiin, sillä kaikki oli minun syytäni, ajattelin, kylmät varpaat ja märät polvisukat, kakku jota minulla oli maha täynnä ja joka nyt oli matkalla ylös, kohti kurkkua, suuta, ja minun oli pakko saada isän kasvoille toisenlainen ilme. Siksi valehtelin. Minun oli

pakko saada hänet ottamaan kädet pois taskuista, ojentamaan ne kohti äitiä.

Ajattelin valhetta, ja se välähti päässäni ennen kuin sanoin sen. Toivoin että matala ääneni kuulostaisi aidolta.

”Joo, minä muistan sen, äiti. Toivoin että syntymäpäiväni olisi talvella. Muistan sen.”

Ja viimeistelläkseni valheen, tehdäkseni siitä täydellisen, kauhoin käsiini sulavaa raesokerilunta ja ojensin sitä äidille, isälle.

”Kiitos. Tuhannet kiitokset jäädästä.”

Ajattelin että silloin kaikki olisi taas hyvin. Mutta mitään ei tapahtunut, yksi vieraista rykäisi vaimeasti, serkkuni nyhti tatiä helmasta, katsoi häntä, mutta kaikki aikuiset vain tuijottivat minua ikään kuin odottaen jotakin.

Silloin Magnus tuli nopein askelin kuorma-auton luota luokseni.

”Minä autan sinua”, hän sanoi.

Hän kumartui alas. Hänen hiuksensa oli leikattu lyhyiksi, niin että ruskea niska näkyi. Hän otti jäätä käsiinsä ja teki lumipallon, ja siitä tuli paljon hienempi kuin omastani.

Hän ei näyttänyt välittävän siitä että oli lumessa paljain jaloin, vaikka se oli varmasti jääkylmää. Aloimme tehdä yhdessä lumiukkoa sulavasta jäädästä, enkä enää huomannut ympärillämme seisovia ihmisiä, kaikkia niitä jotka vielä katsoivat.

”Siihen tarvitaan nenä”, Magnus sanoi.

”Tarkoitat porkkanaa”, sanoin.

”Niin, nenä.”

”Mutta oikeastaan se on porkkana”, sanoin.

Ja hän nauroi.

Kun vesi loppuu

Havahduttava, pelottavan ajankohtainen
romaani vesipulan lamauttamasta
huomisesta, maailmasta, jota päivä
päivältä lähestymme.

”Vavahduttava dystopia, joka nousee
klassikoksi kertateitolla.”

DALA-DEMOKRATEN

”Jännittävä, taidokas romaani, joka kysyy mitä
meille tapahtuu, mitä voimme tehdä ja mikä
on elämässä tärkeintä.”

KLASSEKAMPEN

”Kauneinta mitä olen tänä vuonna lukenut.”

GEFLE DAGBLAD

www.tammi.fi

17.3

ISBN 978-952-04-0373-7